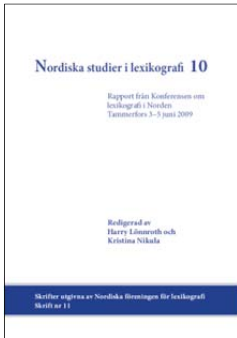

NORDISKE STUDIER I LEKSIKOGRAFI

Titel:	Etablering og strukturering af database til generering af tre elektroniske monofunktionelle "phrasal verb" ordbøger	
Forfatter:	Birger Andersen	
Kilde:	Nordiska Studier i Lexikografi 10, 2010, s. 56-71 Rapport från Konferens om lexikografi i Norden, Tammerfors 3.-5. juni 2009	
URL:	http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/nsil/issue/archive	

© Nordisk forening for leksikografi

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre Nordiske studier i leksikografi (1-5) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Etablering og strukturering af database til generering af tre elektroniske monofunktionelle ”phrasal verb” ordbøger

The motivation for creating a database for the generation of monofunctional English phrasal verb dictionaries lies first and foremost in the semantic opaqueness of many English phrasal verbs, which gives rise to reception and translation difficulties. Secondly, even students whose mother tongue has structures similar to English phrasal verbs have production problems, especially because of uncertainty with respect to formality levels of individual phrasal verbs. On the basis of the functional theory of lexicography, the article describes the structure and contents of a database for the generation of three monofunctional English phrasal verb dictionaries (for reception, production and translation into Danish) and discusses the issue of which sets of data in the database to include in each of the three monofunctional dictionaries.

Nøgleord: frasalverber, monofunktionelle ordbøger, dataselektion

1. Indledning

Motivationen for at udarbejde særlige ordbøger for engelske phrasal verbs ligger i, at disse flerordsverber i flere henseender er et vanskeligt område for sprogbrugere, der ikke har engelsk som modersmål.

For det første er det for langt de flestes vedkommende vanskeligt at gennemskue deres betydning, da den ikke kan udledes af betydningerne af de enkelte dele af flerordsverbet. De giver derfor anledning til forståelsesproblemer. Samme forhold ligger også til grund for, at de giver anledning til oversættelsesproblemer.

En række undersøgelser af learneres brug af engelske phrasal verbs peger også på en række problemer. For learnere med hebræisk som modersmål er det påvist, at de overordnet set bruger færre phrasal verbs i forbindelse med produktion på engelsk (herunder oversættelse til engelsk) end sprogbrugere med engelsk som modersmål (Dagut & Laufer 1985, Laufer & Eliasson 1993). Samme tendens er påvist for learnere med kinesisk som modersmål (Liao & Fukuya 2004). Den generelle tendens er dog også, at advanced learners bruger flere phrasal verbs end intermediate learners. I alle disse undersøgelser fremhæves det, at disse learneres underforbrug af engelske phrasal verbs skyldes det

faktum, at ikke-germanske sprog ikke har konstruktioner, der strukturelt svarer til engelske phrasal verbs.

Selv om de germanske sprog har konstruktioner, der strukturelt svarer til engelske phrasal verbs, er det også påvist, at learnere med germanske sprog også underforbruger engelske phrasal verbs i forbindelse med produktion på engelsk (herunder oversættelse til engelsk). Det gælder for eksempel svenske learnere (Laufer & Eliasson 1993) og learnere med nederlandsk som modersmål (Hulstijn & Marchena 1989).

Sammenfattende kan man sige, at projektet er motiveret i det faktum, at engelske phrasal verbs skaber problemer for sprogbrugere, der ikke har engelsk som modersmål, i forbindelse med reception, oversættelse til dansk og produktion på engelsk af tekster, der indeholder phrasal verbs.

2. Typer af phrasal verbs

Termen *phrasal verb* (dansk *frasalverbum*) bruges i denne sammenhæng som overbegræb for flere forskellige typer flerordsverber. Lingvistikken skelner mellem tre hovedtyper af frasalverber, der består af et verbum og en såkaldt partikel, der enten er et adverbium eller en præposition (jvf. f.eks. Darwin & Gray 1999, Biber et al. 1999: 404–427, Andersen 2006: 157–163).

Der er for det første de egentlige frasalverber, der består af et verbum og et adverbium (*The chairman stepped down*). For det andet er der præpositionalverber, der består af et verbum og en præposition (*We will look into the matter*), og endelig er der frasalpræpositionalverber, der består af et verbum og såvel et adverbium som en præposition (*You'd better get on with it*). Alle tre typer frasalverber vil blive selekteret til databasen. Desuden kan visse såkaldte frie kombinationer (*We leave for Madrid by the next plane*) volde såvel forståelses- som oversættelses- og produktionsvanskeligheder, og derfor vil også en række af disse blive selekteret.

3. Målgrupper

Ordbøgernes målgrupper er på den ene side danske bachelor- og kandidatstuderende, i første række engelskstuderende, men også andre studerende, der under deres studium læser store mængder engelsksprogede tekster og fra tid til anden skal skrive opgaver på engelsk. På den anden side er også oversættere målgruppe for ordbøgerne.

4. Databasens leksikografiske funktioner

Det er allerede i indledningen blevet antydnet, hvilke leksikografiske funktioner databasen skal dække. Da frasalverbernes betydning som sagt ofte er svært gennemskuelig, skal databasen kunne generere en ordbog, der skal være en hjælp til reception af engelsksprogede tekster. Ordbogsbrugerne vil i denne sammenhæng hovedsageligt være studerende.

Da frasalverberne også giver anledning til oversættelsesproblemer, skal databasen også være i stand til at generere en ordbog, der skal være en hjælp til oversættelse af engelsksprogede tekster til dansk. Her er de intenderede ordbogsbrugere hovedsageligt oversættere og engelskstuderende.

Da der også er problemer med hensyn til korrekt grammatisk og stilistisk anvendelse af frasalverber ved formulering på engelsk, skal databasen endelig kunne generere en ordbog, der skal være en hjælp til produktion af engelsksprogede tekster. Intenderede ordbogsbrugere er her alle studerende.

5. Databasens overordnede struktur

Til illustration af databasens overordnede struktur gengives her skelettet for frasalverbet *call back*.

Call back

1. Ringe tilbage:	1. call back ('ringe tilbage')
	2. call somebody back ('ringe tilbage til nogen')
2. Ringe op igen:	1. call back ('ringe op igen')
	2. call somebody back ('ringe op igen til nogen')
3. Kigge indenfor igen:	1. call back ('kigge indenfor igen')
4. Kalde tilbage:	1. call back somebody ('kalde nogen tilbage')
5. Tilbagekalde:	1. call back something ('tilbagekalde noget')
6. Genkalde sig:	1. call back something ('genkalde sig noget')

Hovedtilgangsvejen er gennem en søgestreng, som er det enkelte frasalverbum.

Årsagen til at søgeindgangen til ordbøgerne er det engelske frasalverbum er naturligvis den antagelse, at hovedparten af ordbøgernes intenderede målgrupper er klar over eksistensen af disse frasalverber. For de potentielle ordbogsbrugere, for eksempel studerende, der ikke er engelskstuderende, for hvem begrebet frasalverbum muligvis ikke er bekendt, må det overvejes, om der skal tillades søgning på verbumsdelen alene. En sådan søgning skal som resultat give en liste

over alle frasalverber, der indeholder det pågældende verbum med mulighed for at fortsætte søgningen derfra.

For langt de fleste frasalverber gør det sig gældende, at de har mere end én betydning, og disse betydninger angives i form af danske betydningsangivelser. Disse betydningsangivelser tjener to formål. Ved reception og oversættelse tjener de til at give et overblik over det enkelte frasalverbums forskellige betydninger, således at ordbogsbrugeren hurtigt kan finde frem til den relevante betydning og oversættelse. Betydningsangivelserne tjener også et formål i produktionssammenhænge, idet de danner indgang til data, der er relevante for den korrekte anvendelse af det engelske frasalverbum, der svarer til den danske betydningsangivelse.

For den enkelte betydning af det givne frasalverbum gør der sig endelig det gældende, at det ofte anvendes i flere forskellige grammatiske strukturer. Der er her hovedsagelig tale om intransitiv og transitiv brug af frasalverbet, men der kan også for transitiv brug være tale om forskellige former for objekter såsom nominalfraser og forskellige former for finitte og infinitte ledsætninger. Alt dette angives i form af såkaldte mønsterillustrationer.

Hvis vi nu ser på den fulde ordbogsartikel for frasalverbet *call back* med visning af alle datatyper, ser det således ud:

Call back

1. Ringe tilbage

call back

ringe tilbage

Eksempler:

Can you call back later? Mrs Cohen is in a meeting at present ('Kan De ringe tilbage senere? Mrs Cohen sidder i møde lige nu')

Engelske synonymmer:

ring back (*britisk*)

phone back

call back somebody, call somebody back <ikke passiv>

ringe tilbage til nogen

Eksempler:

Call me back as soon as you've got the results of the test ('Ring tilbage til mig så snart du har resultaterne af prøven')

Engelske synonymmer:

ring somebody back (*britisk*)

phone somebody back

2. Ringe op igen

call back

ringe op igen

Eksempler:

He wasn't in. I'll call back later ('Han var der ikke. Jeg ringer op igen senere')

Engelske synonymmer:

ring back (*britisk*)

phone back

call back somebody, call somebody back <*ikke passiv*>

ringe nogen op igen

Eksempler:

I'll try and call him back tomorrow ('Jeg prøver at ringe ham op igen i morgen')

Engelske synonymmer:

ring somebody back (*britisk*)

phone somebody back

3. Kigge indenfor igen

call back (*britisk*)

kigge indenfor igen

Eksempler:

I'll call back on my way home from work ('Jeg kigger ind igen på vej hjem fra arbejde')

Danske synonymmer:

kigge ind igen

komme igen

Engelske synonymmer:

return

stop back (*amerikansk*)

4. Kalde tilbage

call back somebody, call somebody back

kalde nogen tilbage

Eksempler:

I ran off, but he called me back ('Jeg løb væk, men han kaldte mig tilbage')

5. Tilbagekalde

call back something, call something back
tilbagekalde noget

Eksempler:

The company has called back all models of this car built in 2002 ('Virksomheden har tilbagekaldt alle modeller fra 2002 af denne bil')

Engelske synonymmer:

recall something
call something in

6. Genkalde sig

call back something, call something back <ikke passiv>
genkalde sig noget

Eksempler:

I cannot call his face back ('Jeg kan ikke genkalde mig hans ansigt')

Først er der søgestrengen, det vil sige frasalverbet *call back* og derefter betydningsangivelse for den første betydning *ringe tilbage*. Det følges af den første grammatiske struktur for denne betydning, nemlig den intransitive anvendelse i form af mønsterillustrationen *call back*. Så følger den danske ækvivalent, også i form af en mønsterillustration. Der gives herefter engelske sætningseksempler (her kun gengivet et enkelt) med danske oversættelser samt i dette tilfælde to engelske synonymmer, hvoraf det ene er forsynet med den sproglige markør (*britisk*). Hvad angår den transitive anvendelse i den samme betydning af *call back*, er den grammatiske struktur forsynet med den grammatiske oplysning, at den ikke kan forekomme i passiv. Såfremt der findes synonymmer til den danske ækvivalent, er disse også anført i et særskilt felt som for eksempel i den 3. betydning af *call back* – *kigge indenfor igen*. Det skal også bemærkes, at det angives eksplicit hvis der findes to placeringsmuligheder for partiklen som for eksempel i den 6. betydning af *call back* – *genkalde sig*.

6. Grammatiske data

Som sagt gives der en række eksplicitte grammatiske data, som for eksempel at *call back* i betydning 2 og den transitive anvendelse ikke forekommer i passiv. De forskellige grammatiske markører af denne art er følgende:

<ikke passiv>

<ofte passiv>

<ikke progressiv>

<ofte progressiv>

<ofte negativ>

<ikke passiv> og <ikke progressiv> behøver ikke yderligere kommentarer, men der kan være grund til at sige et par ord om de mere kontroversielle <ofte passiv>, <ofte progressiv> og <ofte negativ>. Det vil ikke være muligt i selve databasen og dermed i ordbøgerne at inkorporere informationer til ordbogsbrugeren om, under hvilke omstændigheder det givne frasalverbum forekommer i en passiv konstruktion, da det ikke har noget at gøre med det enkelte frasalverbum som sådan, men har at gøre med overordnede regler og konventioner i engelsk for valg af passiv i stedet for aktiv konstruktion.

For et frasalverbum som *acquit of*, er det angivet, at det ofte forekommer i passive konstruktioner, fordi det i langt de fleste tilfælde vil være patients og ikke agens, der er sætningens tema. Den slags informationer kan med fordel gives i en ordbogsgrammatik.

Acquit of

1. Frikende for

acquit somebody of something (*formelt*) <ofte passiv>

frikende nogen for noget

Undertiden vil et frasalverbum i en given betydning altid forekomme i passiv. Disse tilfælde afspejles simpelthen i angivelsen af den grammatiske struktur i form af mønsterillustrationen som for eksempel i den 3. betydning af *aim at* – *be aimed at somebody*.

Aim at

[...]

3. Henvende sig til

be aimed at somebody

henvende sig til nogen

Det samme gør sig gældende, hvis et frasalverbum i en given betydning altid forekommer i en negativ konstruktion som for eksempel i den 6. betydning af *agree with* – *not agree with somebody*.

Agree with

[...]

6. Kunne tåle

not agree with somebody

???

Som det ses af dette eksempel, er det ikke altid muligt at anføre en dækkende dansk ækvivalent. Der vil imidlertid blive givet oversættelsesforslag i forbindelse med eksempelsætninger.

I betragtning af, at ordbøgernes målgrupper må anses for at besidde grammatisk viden om det engelske sprog på et nogenlunde avanceret niveau, er der grammatiske data, der ikke medtages i databasen. For eksempel gives der ingen morfologiske data om de engelske frasalverber såsom bøjningsendelser, og det er heller ikke planen at medtage stærke bøjningsformer af verberne som opslagsord med henvisning til deres grundform. Dette sker ud fra en betragtning om, at ordbogsbrugerne kun skal præsenteres for de data, som de reelt har behov for.

7. Sproglige markører

Ud over de grammatiske informationer vil de engelske mønsterillustrationer også blive forsynet med sproglige markører af forskellig art. Som det er fremgået, vil også engelske synonyme blive forsynet med disse sproglige markører. Der er tale om følgende sproglige markører:

a) diafatiske markører:	(<i>uformelt</i>)
	(<i>neutralt</i>)
	(<i>formelt</i>)
b) diakron markør:	(<i>gammeldags</i>)
c) diatopiske markører:	(<i>britisk</i>)
	(<i>amerikansk</i>)
	(<i>australsk</i>)
d) diatekstuel markør:	(<i>litterært</i>)
e) diastratisk markør:	(<i>slang</i>)
e) diaevaluative markører:	(<i>humoristisk</i>)
	(<i>nedsættende</i>)
f) dianormativ markør:	(<i>ukorrekt</i>)

8. Generering af ordbøgerne

De datatyper, der indgår i de enkelte artikler i databasen, er langt hen ad vejen de traditionelle og der er heller ikke tale om noget nyskabende i forhold til deres form. Det forholdsvist nyskabende ved projektet er, at databasen skal danne udgangspunkt for generering af tre forskellige ordbøger med tre forskellige funktioner. Når der tales om ”forholdsvist nyskabende”, skyldes det, at et lignende koncept allerede er blevet bragt i anvendelse ved Center for Leksikografi ved Handelshøjskolen i Århus, nemlig i forbindelse med *Ordbøgerne over Faste Vendinger*, udarbejdet af Centrets leder, Henning Bergenholtz. Dette ordbogsprojekt bygger i vid udstrækning på de principper, der er udviklet i den forbindelse.

Den leksikografiske funktionsteori tager udgangspunkt i, at ordbøger er redskaber til tilfredsstillelse af ekstraleksikografiske behov hos potentielle ordbogsbrugere. Traditionelt har man i funktionsteorien hovedsageligt skelnet mellem kognitive behov og kommunikative behov, men også andre former for behov. Den her projekterede database skal kunne generere ordbøger, der dækker tre forskellige kommunikative behov, nemlig behov for ordbogsassistance i forbindelse med reception af engelsksprogede tekster, behov for ordbogsassistance i forbindelse med oversættelse af engelsksprogede tekster til dansk samt behov for ordbogsassistance i forbindelse med produktion af engelsksprogede tekster. Konceptet bygger endvidere på, at ikke alle datatyper i databasen er relevante i forhold til de tre forskellige kommunikative behov.

Brugeren af databasen konfronteres fra starten med tre valgmuligheder, der afspejler de tre forskellige behov. Disse valgmuligheder skal formuleres så simpelt som muligt og kunne lyde således:

For *reception*: Hvad betyder det engelske phrasal verb?

For *oversættelse*: Hvordan oversættes det engelske phrasal verb?

For *produktion*: Hvordan bruges det engelske phrasal verb?

Ved at klikke sig ind på en af disse valgmuligheder, får brugeren vist de datatyper i den enkelte artikel i databasen, som er relevante i forhold til at opfylde det givne behov. Der vil dog også være mulighed for at vælge at få adgang til alle datatyper for de enkelte artikler i databasen, da man sagtens kan forestille sig, at den vil blive konsulteret af brugere med andre behov end de tre her udspecificerede kommunikative behov.

Hvilke datatyper er nu relevante for hver af de tre kommunikative behov? Med hensyn til reception vil brugeren naturligvis søge på det frasalverbum,

som han eller hun ikke kender betydningen af. Visningen inkluderer naturligvis betydningsangivelser samt de grammatiske strukturer, og herefter som det væsentligste den danske ækvivalent. Man kunne hævde, at dette skulle være tilstrækkeligt til at give brugeren et indblik i, hvad det engelske frasalverbum betyder, men visningen vil også inkludere de engelske eksempelsætninger, da den præcise betydning af frasalverbet ofte er afhængig af de argumenter, der omgiver det i sætningen. Danske synonyme kan også bidrage til at give brugeren en mere præcis fornemmelse af frasalverbets betydning. For reception er det til gengæld irrelevant at anføre grammatisk information og information om frasalverbets anvendelse i form af sproglige markører. Anførelse af engelske synonyme er også irrelevant, når det handler om at forstå betydningen af det engelske frasalverbum. Ved at klikke sig ind på reception vil brugeren altså få adgang til følgende datasæt: a) søgestreng, b) betydningsangivelse(r), c) grammatisk(e) struktur(er), d) ækvivalent, e) eksempler (uden dansk oversættelse) og d) danske synonyme.

Med hensyn til oversættelse er udgangspunktet naturligvis igen frasalverbet med dets forskellige betydningsangivelser og grammatiske strukturer. Ved oversættelse af engelske frasalverber er det af afgørende betydning, at man får information om, hvilket stillag det pågældende frasalverbum tilhører og for eksempel også om frasalverbet er gammeldags, for at man kan vælge en stilmæssigt tilsvarende dansk ækvivalent. Al denne information gives i form af sproglige markører – dog med undtagelse af diatopiske markører, da det er irrelevant for oversættelsen, om det pågældende frasalverbum er begrænset til britisk, amerikansk eller australsk engelsk. Grammatisk information om det engelske frasalverbum er også irrelevant i en oversættelsesmæssig sammenhæng. Centralt i en oversættelsesmæssig sammenhæng er naturligvis den danske ækvivalent. Også engelske eksempelsætninger med danske oversættelser er naturligvis overordentligt relevante ligesom danske synonyme er det. Derimod må det igen konstateres, at engelske synonyme i denne sammenhæng er irrelevante. Ved at klikke sig ind på oversættelse vil brugeren altså få adgang til følgende datasæt: a) søgestreng, b) betydningsangivelse(r), c) grammatisk(e) struktur(er), d) diafatiske, diakrone, diatekstuelle, diaevaluative og dianormative markører, e) ækvivalent, f) eksempler (med danske oversættelser) og f) danske synonyme.

For produktion er udgangspunktet det samme: Frasalverbet med dets betydningsangivelser og grammatiske strukturer. For at kunne producere grammatisk og stilistisk korrekte tekster er det naturligvis nødvendigt, at brugeren har adgang til de relevante grammatiske data om frasalverbet samt alle de stilistiske informationer, der gives i de sproglige markører. Det vil også være en stor hjælp for brugeren at se frasalverbet anvendt i autentiske engelske sætninger, og visningen vil i forbindelse med produktion også inkludere engelske synonyme,

da de giver brugeren mulighed for at vælge nøjagtig det verbum, der passer ind i en given kommunikativ sammenhæng.

I produktionsordbogen vises også den danske ækvivalent, så ordbogsbrugeren har en mulighed for at checke, at det engelske frasalverbum faktisk har den relevante betydning, mens det ikke tjener noget formål i en produktions-sammenhæng at vise danske synonymmer. Det skal bemærkes, at søgning på et engelsk frasalverbum naturligvis forudsætter, at brugeren kender det engelske frasalverbum, men blot er usikker på dets korrekte grammatiske og stilistiske anvendelse. For at øge databasens brugbarhed skal det være muligt at søge også på de danske betydningsangivelser, som vil give adgang til alle de engelske frasalverber med den søgte betydning og naturligvis de relevante datatyper. Det behov brugeren her får dækket er følgende: For en given betydning, findes der da et eller flere engelske frasalverber, der kan anvendes i den tekst, jeg er i gang med at producere? Ved at klikke sig ind på produktion vil brugeren altså få adgang til følgende datasæt: a) søgestreng, b) betydningsangivelse(r), c) grammatisk(e) struktur(er), d) grammatiske data, e) alle sproglige markører, f) ækvivalent, g) eksempler (uden danske oversættelser) og h) engelske synonymmer.

Til illustration af genereringen af de tre ordbøger angives nedenfor først frasalverbet *cash in* med alle datatyper:

Cash in

1. Score kassen

cash in (*uformelt*)

score kassen

Eksempler:

Copying programs is a simple operation and the software pirates are cashing in
(‘Det er en simpel ting at kopiere programmer og softwarepiraterne scorer kassen’)

Danske synonymmer:

tjene en masse penge

Engelske synonymmer:

clean up (*uformelt*)

make a fortune

2. Indløse

cash in something, cash something in

indløse noget

Eksempler:

He cashed in all his bonds to raise the money to buy a boat (‘Han indløste alle sine obligationer for at skaffe penge til at købe en båd’)

3. Ophæve

cash in something, cash something in
ophæve noget

Eksempler:

You will lose money if you cash in your policy early ('De mister penge hvis De ophæver Deres forsikring før tid')

4. Stille træskoene

cash in (*amerikansk*) (*uformelt*)
stille træskoene

Eksempler:

My uncle finally cashed in after a long illness ('Min onkel himlede til sidst efter lang tids sygdom')

Danske synonymmer:

himle
kradse af
tage billetten

Engelske synonymmer:

kick the bucket (*uformelt*)
pop off (*britisk*) (*uformelt*)
snuff it (*britisk*) (*uformelt*)
cash in your chips (*amerikansk*) (*uformelt*)
cash in your checks (*amerikansk*) (*uformelt*)
die
pass away (*formelt*)

Cash in har fire forskellige betydninger. For det første er der betydningen *score kassen*, som anvendes intransitivt og i uformelle sammenhænge. Dernæst er der to ret beslægtede betydninger, nemlig *indløse* og *ophæve*, hvor forskellen ligger i arten af det der indløses – nemlig værdipapirer – eller det der ophæves – nemlig livsforsikringer. Den fjerde betydning er *afgå ved døden* som har betydningsangivelsen *stille træskoene*, da der som angivet er tale om et uformelt udtryk. Desuden er det angivet at *cash in* i denne betydning er begrænset til amerikansk engelsk. Den danske ækvivalent i samme stillag er *stille træskoene* med en række synonymmer. Som det ses gives der også en lang række engelske synonymmer til *cash in* med angivelse af blandt andet stillag. Med hensyn til visning af datatyper for de tre forskellige funktioner er det *cash in* i denne fjerde betydning, der vil blive brugt som illustration.

Vælger brugeren *receptionsordbogen* fremkommer følgende data: a) betydningsangivelse, b) den engelske mønsterillustration, som viser, at *cash in* i denne

betydning bruges intransitivt, c) den danske ækvivalent, d) engelske eksempel-sætninger uden dansk oversættelse og e) danske synonyme, som kan bidrage til at afklare betydningen, hvis ordbogsbrugeren – mod forventning – ikke skulle kende betydningen af den danske ækvivalent:

4. Stille træskoene
cash in (*uformelt*)
stille træskoene

Eksempler:

My uncle finally cashed in after a long illness

Danske synonyme:

sætte træskoene
himle
kradse af
tage billetten

Vælger ordbogsbrugeren *oversættelsesordbogen* fremkommer følgende data: a) betydningsangivelse, b) den engelske mønsterillustration som yderligere angiver at det engelske frasalverb er et uformelt udtryk, c) den danske ækvivalent, d) engelske eksempelsætninger med dansk oversættelse og e) danske synonyme, som ordbogsbrugeren kan vælge imellem i sin oversættelse:

4. Stille træskoene
cash in (*uformelt*)
stille træskoene

Eksempler:

My uncle finally cashed in after a long illness ('Min onkel himlede til sidst efter lang tids sygdom')

Danske synonyme:

sætte træskoene
himle
kradse af
tage billetten

Vælger brugeren *produktionsordbogen* fremkommer følgende data: a) betydningsangivelse, b) den engelske mønsterillustration med de yderligere data, at der er tale om et uformelt udtryk og at *cash in* i denne betydning er begrænset til amerikansk engelsk, c) den danske ækvivalent, så ordbogsbrugeren kan være fuldstændig sikker på betydningen af det engelske frasalverb, d) engelske eksempelsætninger til illustration af frasalverbets anvendelse i autentiske eng-

elske sætninger og e) engelske synonymer med angivelse af stillag så ordbogsbrugerens får alternativer til det engelske frasalverb, der passer til tekster med forskellige stillag:

4. Stille træskoene

cash in (*amerikansk*) (*uformelt*)

stille træskoene

Eksempler:

My uncle finally cashed in after a long illness.

Engelske synonymer:

cash in your checks (*amerikansk*) (*uformelt*)

cash in your chips (*amerikansk*) (*uformelt*)

kick the bucket (*uformelt*)

pop off (*britisk*) (*uformelt*)

snuff it (*britisk*) (*uformelt*)

die

pass away (*formelt*)

9. Afsluttende bemærkninger

En lang række engelske frasalverber indgår i faste vendinger, som også vil blive selekteret til databasen. Frasalverbet *ask for* indgår eksempelvis i de faste vendinger *be asking for trouble* og *be asking for it*:

Ask for

[...]

4. Selv være ude om det

be asking for trouble ('selv være ude om det')

Eksempler:

Anyone who goes into Chapeltown after dark is asking for trouble ('Enhver der vover sig ind i Chapeltown efter mørkets frembrud udfordrer skæbnen')

Danske synonyme:

udfordre skæbnen

Engelske synonyme:

have it coming for you

bring it on yourself

be asking for it

selv være ude om det

Eksempler:

Anyone who drives while they're drunk is just asking for it ('Enhver der kører i beruset tilstand er selv ude om det')

Som det ses får ordbogsbrugeren med det samme og eksplicit den grammatiske information, at frasalverbet i disse faste vendinger altid er i progressiv form. Et andet eksempel er frasalverbet *answer to*, der indgår i den faste vending *answer to the name of something*:

Answer to

[...]

7. Lyde navnet

answer to the name of something (*litterært*) (*ofte humoristisk*)

lyde navnet

Eksempler:

They had two cats: one was called Treacle and the other answered to the name of Faustina ('De havde to katte. Den ene hed Treacle og den anden lød navnet Faustina')

Som det ses, er der tale om et litterært udtryk, der ofte har en humoristisk klang.

Det skal endvidere bemærkes, at databasen også vil blive forsynet med engelske kollokationer med tilhørende danske oversættelser. Kollokationernes funktioner i de enkelte ordbøger vil være de samme som eksempelsætningernes, det vil sige for reception vil de engelske kollokationer kunne bidrage til at fastslå den præcise betydning af det engelske frasalverb, for oversættelse vil de engelske kollokationer med dansk oversættelse være af uvurderlig betydning, og for produktion vil kollokationer give ordbogsbrugeren indsigt i, hvilke ord det engelske frasalverb typisk kombineres med.

LITTERATUR

- Andersen, Birger, 2006: Basic English Grammar. 2. udgave. Frederiksberg.
 Biber, Douglas et al., 1999: Longman Grammar of Spoken and Written English. Harlow.
 Dagut, Menachem & Laufer, Batia, 1985: Avoidance of Phrasal Verbs – A Case for Contrastive Analysis. I: Studies in Second Language Acquisition 7. S. 73–80.
 Darwin, Clayton M. & Gray, Loretta S., 1999: Going After the Phrasal Verb: An Alternative Approach to Classification. I: TESOL Quarterly 33 (1). S. 65–83.

- Hulstijn, Jan H. & Marchena, Elaine, 1989: Avoidance: Grammatical or Semantic Causes. I: *Studies in Second Language Acquisition* 11. S. 241–255.
- Laufer, Batia & Eliasson, Stig, 1993: What Causes Avoidance in L2 Learning – L1–L2 Difference, L1–L2 Similarity, or L2 Complexity? I: *Studies in Second Language Acquisition* 15. S. 35–48.
- Liao, Yan & Fukuya, Yoshinori J., 2004: Avoidance of Phrasal Verbs: The Case of Chinese Learners of English. I: *Language Learning* 54. S. 193–226.